

دکتر فرهاد زیویار

مشخصات فردی

نام	فرهاد
نام خانوادگی	زیویار
سال تولد	۱۳۴۸
تلفن محل کار	۸۸۶۱۰۳۹۳

مدارک تحصیلی

- دکتری علوم سیاسی

سوابق پژوهشی

- کارشناسی پژوهشی گروه اندیشه سیاسی اسلام و عضو هیات علمی پژوهشکده علوم سیاسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

اجرا و همکاری در طرح های پژوهشی

- فعالیت های علمی، آموزشی و پژوهشی: دهها مورد استاد راهنما و مشاور رساله های دوره های دکتری و فوق لیسانس
- تدریس در مقاطع دکتری و فوق لیسانس

عضویت و همکاری در طرح های پژوهشی

- ادبیات جهادی در جنگ های ایران و روسیه، دانشگاه تهران (چاپ خلاصه طرح ۱۳۷۹)
- اولویت ها و حساسیت ها در مدیریت حضرت علی (ع)، دانشگاه تهران
- روشنفکران و ادبیات دوره مشروطه، دانشگاه تهران (چاپ خلاصه طرح ۱۳۸۴)
- پژوهشی تاریخی راجع به جنگ های ایران و روس با تأکید بر هویت ملی ایران (۳-۱۳۹۲)

- بازتاب غرب و مدرنیته در سفرنامه های ایرانیان در اوایل دوره قاجار (۴-۱۳۹۳)

کتاب:

- اسنادی از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم (جلد یک) تحمیل پیمان سه جانبه، اعلان جنگ به آلمان و تصرف اماکن و اموال
- اسنادی از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم (جلد دوم) سانسور و مداخله در امور پولی و مالیاتی

مقالات

- مقاله منبع شناسی و جریان شناسی فرهنگی و تاریخی جنگهای ایران و روسیه
- مقاله علمی پژوهش ادبیات جهادی در جنگهای ایران و روسیه
- ارائه و چاپ مقاله هویت ملی و آسیب شناسی آن در همایش تعامل اسلام و ایران
- مقاله علمی و پژوهشی روشنفکران و ادبیات دوره مشروطیت
- مقاله علمی و پژوهشی تحولات استراتژیک فرهنگ و مدیریت در فرآیند جهانی شدن
- چاپ نقد، بررسی و مقدمه ۵ اثر و متن اصلی یکصدمین سالگرد مشروطه
- مقاله مبانی تحول استعلایی
- مقاله تاملی بر نقش اقوام در باز تولید فرهنگت ملی
- مقاله تحلیلی راجع به اندیشه های شیخ فضل اله نوری و تاثیر آن بر نهضت بیداری اسلامی
- کندوکاوی پیرامون اندیشه سیاسی آیت اله طالقانی
- نقش و رویکرد آیت اله سیدمحمدکاظم یزدی طباطبایی در مواجهه با نهضت مشروطیت
- بازشناسی گزاره های هرمنوتیک فلسفی و بررسی و نقد آن
- تاثیر سیاستهای فرهنگی پهلوی بر بروز بحران هویت زن ایرانی (با تاکید بر نظریه تکوین و تکون هویت ملی زنان ایران)
- بازنمایی تاریخی روند شکل گیری سکولاریسم با تاکید بر نقد امکان سکولاریسم اسلامی

عضویت در شوراهای، کمیته ها و کمیسیون های تخصصی

- مدیر مسئول و سردبیر فصلنامه دولت اسلامی ۱۳۸۹-۱۳۸۶
- مدیر مسئول فصلنامه علمی پژوهشی جستارهای سیاسی پژوهشگاه علوم انسانی ۱۳۹۴
- عضو هیات تحریریه فصلنامه مطالعات امت و رسانه ۴ - ۱۳۹۳
- عضو کمیسیون دائمی هیات امنای پژوهشگاه علوم انسانی ۹۳ - ۱۳۹۰
- عضو هیات بدوی رسیدگی به تخلفات اداری پژوهشگاه علوم انسانی ۱۳۹۲ - ۱۳۸۲
- عضو شورای انتشار اسناد ریاست جمهوری ۱۳۸۶
- دبیر کمیته علمی طرح اعتلا و ساماندهی علوم انسانی از سال ۱۳۹۴

سوابق اجرایی، مدیریتی و نظارتی

- معاون اداری و مالی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ۱۳۸۹
- معاون دفتر هماهنگی هیات های رسیدگی به تخلفات اداری و انتظامی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۱۳۸۴
- معاون مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری ۱۳۸۵-۱۳۸۴
- مدیر کل امور سیاسی و امنیتی ریاست جمهوری ۱۳۸۸-۱۳۸۵

- رئیس مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری ۱۳۸۹
- دبیر کمیسیون سیاسی و دفاعی هیات دولت ۱۳۹۰
- رئیس پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات ۳ - ۱۳۹۲
- مدیر گروه پژوهشی نظریه پردازی انقلاب اسلامی ۹۴ - ۱۳۹۳

مقالات

عنوان: **بازشناسی عناصر و مؤلفه‌های هویت ملی در جنگ‌های ایران و روسیه**

مجله جستارهای سیاسی معاصر - شماره ۲۱ - دوره ۷

چکیده

جنگ‌های ۱۳ ساله ایران و روسیه در سال ۱۲۱۸ ه. ق. آغاز و با انعقاد دو معاهده گلستان و ترکمنچای در سال ۱۲۴۱ خاتمه یافت. در نتیجه این معاهدات مناطق نخجوان، آذربایجان و قره‌باغ از ایران منتزع شد که بخش‌های عمده‌ای از این مناطق تا قبل این از جنگ‌ها در حاکمیت ایران بود. توطئه‌های درباریان، کارشکنی و خیانت عوامل حکومتی، معاهدات تحمیلی دولت‌های استعماری، حواشی‌ها و موارد متعدد دیگر در تاریخ و سرنوشت و تبعات بعدی این جنگ‌ها و تحلیل رفتن ایران در مناسبات و معادلات منطقه‌ای و جهان تأثیر زیادی داشته‌اند. اما از طرف دیگر در این جنگ‌ها تجلیاتی از تدابیر و دلاوری‌های مردم و برخی از رجال سیاسی و نظامی بروز می‌کند و در سطحی کامل‌تر از ادوار گذشته مقاومت و حماسه‌های مردمی با رهبری علما هم از دستاوردهای کم‌نظیر این دوره به شمار می‌رود که جنبه‌ای متفاوت و معنادار از مؤلفه‌های هویت ایرانی برای مقابله با تهاجمات و تعرضات خارجی را به تصویر می‌کشاند. در این پژوهش سعی شده است مبانی نظری مقوله و مؤلفه‌های هویت ملی ایران در این برهه تاریخی را بیان نماید.

عنوان: **ماهیت مجلس عصر مشروطه در اندیشه سیاسی سیدعبدالحسین لاری**

چکیده

تأثیرگذاری در تاریخ انقلاب لاری از مراجع بزرگ عصر قاجار در فارس به شمار می‌آید که اقدامات سیدعبدالحسین انتشار رساله‌های متعدد سیاسی به دفاع از مشروطیت پرداخت اما تلقی او مشروطیت از خود به جای گذاشت. او هر چند با سیاسی طرفداران مشروطه مشروعه حمایت از نظام مشروطیت با نظر عالمان دیگر تفاوت داشت و نظرات او با اندیشه در عمل در نقطه‌ی مقابل آنها قرار گرفت. هدف از این پژوهش بررسی ماهیت مانند شیخ فضل‌الله نوری نزدیک‌تر بود؛ اما استفاده از روش توصیفی-تحلیلی است. تشکیل مجلس و ویژگی‌ها و اهداف آن در اندیشه سیاسی سیدعبدالحسین لاری با شرایط می‌دهد که سید لاری از تشکیل مجلس شورای اسلامی که ریاست آن را فقیه جامع بافته‌ها و نتایج این پژوهش نشان قوانین شرعی اسلام به نگارش در آید. به همین بر عهده بگیرد حمایت می‌کرد و اعتقاد داشت قانون مجلس باید بر اساس علیه کلام معصومان، مخالف خود با مشروعیت سلطنت را اعلان داشت و حتی حکم جهاد دلایل با استناد به آیات قرآن و حکومت محمدعلی شاه قاجار صادر کرد.

عنوان: نقش و رویکرد آیت‌الله سیدمحمدکاظم یزدی طباطبایی در مواجهه با نهضت مشروطه

مجله جستارهای سیاسی معاصر- دوره ۵- شماره ۱۲

چکیده

نهضت مشروطیت ایران نقطه عطف و عصر نوینی در فرایند کلی اندیشه سیاسی شیعه به‌شمار می‌آید. این برهه تاریخی آغازگر نخستین رویارویی عمیق بین اسلام و غرب در ایران جدید است. در این دوره، طرح مفاهیم و پرسش‌های تازه در پهنه ایستارهای پیشین و سنتی علمای شیعه، اندیشه و ادبیات سیاسی شیعه را وارد مرحله‌ای از بازشناسی، بازپروری، و پاسخ‌گویی به شرایط و دگرگونی‌های نو نمود. از همین رهگذر، این واقعه به نوبه خود و به عنوان یک تجربه تاریخی، نقش مهمی را در روند تحولات و مواضع علما در انقلاب اسلامی ایفا نموده است. بنابراین، در این مقاله کوشش شده تا با بهره‌گیری از روش تحلیل تاریخی، به این پرسش مهم و اساسی پاسخ داده شود که مهم‌ترین علت عدم‌مداخله و حتی مخالفت آیت‌الله سیدمحمدکاظم یزدی با نهضت مشروطه چه بوده است؟ با توجه به اسناد و مدارک موجود به‌نظر می‌رسد که مهم‌ترین علت اتخاذ موضع منفعل و مخالفت ایشان با مشروطه ریشه در نوع نگاه و درک ایشان به‌واسطه شبکه اطلاع‌یابی خود درباره شرایط ایران و احساس انحراف و عدم انطباق و حتی ضدیت مسیر و اهداف نهضت مشروطه با موازین شرع مقدس اسلام داشته است.

عنوان: کندوکاوی پیرامون اندیشه سیاسی آیت‌الله سیدمحمدکاظم طالقانی حد واسط مکتب قم و نجف

چکیده

در این مقاله ضمن تشریح مکتب نجف و مکتب قم در مقام دو مکتب مهم و تأثیرگذار در تاریخ حوزه‌های علمیه، مبانی اندیشه سیاسی آیت‌الله طالقانی به تفصیل بررسی و در نهایت نتیجه‌گیری می‌شود که وی حد واسط این دو مکتب به حساب می‌آید. مکتب نجف از کهن‌ترین مکاتب حوزه‌های علمیه است و از دیرباز به منزله جریانی شناخته می‌شود که به دنبال تعمیم ولایت فقها در عصر غیبت در حوزه سیاست نبوده است. آخوند خراسانی را نماد این مکتب می‌دانند. مکتب قم نیز در جایگاه یکی از مکاتب مهم تاریخ حوزه علمیه قم قرار دارد که مؤسس آن امام خمینی (ره) است و شاخصه اصلی آن تعمیم ولایت در حوزه سیاست به شکل نظریه مطلقه ولایت مطلقه و فقیه است که همان شکل تکامل‌یافته‌تر مکتب سامراست. از این‌رو آیت‌الله طالقانی در مکتب فقهی خود گرایش آشکاری به مکتب نجف و بزرگان آن از جمله میرزای نائینی دارد و از همین‌رو رساله *تنبیه‌الامه* وی را حاشیه‌نویسی کرده است، اما در عمل به گونه روشنی بر همراهی با نماد مکتب قم (امام خمینی) تأکید دارد. به گونه‌ای که یکی از سابقون انقلاب محسوب شده است و تلاش‌های نظری آشکاری نیز برای معرفی اسلام به منزله اندیشه‌ای اجتماعی و مخالف سکولاریسم دارد.

عنوان: تحلیلی راجع به آرا و اندیشه‌های شیخ فضل‌الله نوری و تأثیر آن در نهضت بیداری اسلامی (با تکیه بر سنت اصولی‌گری متکامل)

مجله جستارهای سیاسی معاصر-دوره ۲-شماره ۲

چکیده

علمایی نظیر شیخ فضل‌الله نوری می‌دانند که *قرآن کریم* و دین مبین اسلام جاودان است و از نقص و زوال و تحریف مصون و مبراست و همواره چراغ راه هدایت و قانون زندگی بشری است، لیکن قانونی که در کتابخانه باشد و نه در مقام اجرا و صحنه اجتماع توان هدایت و بیداری انسان‌ها و اصلاح روح و رفتار آنان را ندارد و همان‌گونه که در صدر اسلام ولایت و حکومت امری ضروری بود، اکنون نیز خاتمیت اسلام اقتضا می‌کند که ولایت و رهبری دینی استمرار یابد و در مقابل سلطه استعمارگران و یا انحرافات شکل‌گرفته و اکنش داشته باشد. نقش شیخ فضل‌الله نوری، در واکنش مقابل غرب‌گرایان و انحرافات به‌وجودآمده در نهضت عدالت‌گرایانه مشروطیت و تبیین و ارائه الگوی نظام‌سازی شیعه، بی‌بدیل بود، زیرا وی در دوره‌ای که دنیای استعمار و غرب جدید هیچ مانعی برای تکتازی‌های نظری و عملی خود قائل نبود، اعتقاد داشت که دین مبین اسلام و مذهب تشیع کامل‌ترین قوانین الهی را در دست دارند. او با قول و عمل سیاسی خود در طراحی و شکل‌گیری این الگوی عملی (نظام سیاسی مبتنی بر قانده ولایت فقیه) از نثار جان خود هم دریغ نکرد.

عنوان: بازشناسی گزاره‌های هرمنوتیک فلسفی و بررسی و نقد آن

پژوهش نامه انتقادی - دوره ۱۴، شماره ۳۱، مرداد و شهریور ۱۳۹۳

چکیده

ابتداء مطالعات و پژوهش‌های انسانی و اجتماعی بر الگوهای روش‌شناختی یکی از ضرورت‌های حوزه علوم انسانی در حال حاضر شده است. مکاتب، نحله‌ها و متفکران مختلف و تأثیرگذاری در این حوزه با دغدغه پادشده به مطالعه و تحقیق اشتغال دارند. یکی از این الگوهای روشی، روش‌های کیفی، تفهیمی و به طور خاص روش هرمنوتیک است. این روش که به انواع و اقسام مختلفی تقسیم می‌شود، طرفداران و قائلین زیادی در مطالعات اجتماعی و انسانی و حتی اعتقادی و دینی پیدا کرده است. در فضای فکری - معرفتی ایران نیز برخی از نویسندگان کاریست این روش را در مطالعات دینی و کلامی مطرح نموده‌اند که البته با مناقشات و چالش‌های علمی - معرفتی فراوان مواجه شده‌اند. در مقاله حاضر ضمن تبیین ادله هرمنوتیک فلسفی، با نگاهی انتقادی به این روش امعان نظر خواهد شد. هرمنوتیک فلسفی از دو زاویه نقد شده است که عبارت‌اند از: نقدهای درون‌هرمنوتیکی و برون‌هرمنوتیکی. مقصود از نقد درون‌هرمنوتیکی، مجادلاتی است که برخی از نحله‌ها و اشخاص قائل به هرمنوتیک طرح نموده‌اند. نقدهای برون‌هرمنوتیکی، بیان ایرادات هرمنوتیک فلسفی از دیدگاه جریان‌ها و اشخاصی است که خارج از چهارچوب هرمنوتیک به ارزیابی این روش پرداخته‌اند. کلیدواژه‌ها: هرمنوتیک، هرمنوتیک فلسفی، نسبیت، فهم، تاریخ و سنت، مفسر.

عنوان: تأثیر تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی بر گفتمان امنیتی نظام بین الملل

پژوهشنامه رساله و فرهنگ - دوره ۶، شماره ۱۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۵

چکیده

انقلابی که حول تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی جدید به وقوع پیوسته، موجب یک تغییر پارادایم تکنولوژی از تکنولوژی صنعتی به تکنولوژی اطلاعاتی گردیده است. در حالی که تکنولوژی‌های فوق امروز، مهمترین عامل تولید، رقابت پذیری، رشد اقتصادی و حضور در بازارهای جهانی هستند، لیکن با قوت بخشیدن به نیروهای مرکز گریز جهان گرا و بازیگران و فعالان متعدد دیگر، تبدیل به مهمترین ابزارهای به چالش طلبی مرزهای سیاسی قلمرویی، به حاشیه‌رانی دولت مطلق، همچنین تحلیل بردن حاکمیت ملی و تغییر فرهنگ امنیت ملی به امنیت جهانی شده‌اند. پژوهش حاضر در صدد است تا با تبیین گفتمان امنیتی حاکم بر دوران جنگ سرد پیرامون دوماولفه محیط امنیتی و الگوهای رفتاری بازیگران و مفروضات سیاسی غالب و نهادینه شده در این دوران به بررسی گفتمان امنیتی معاصر و تبیین تغییرات و تحولاتی که در اثر تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی در محیط عملیاتی دولت‌ها، پردازد و از این رهگذر ناکارآمدی گزاره‌ها و مفروضات کلیدی گفتمان سخت افزارگرای جنگ سرد را به تصویر کشیده و پارادایم حاکم بر مطالعات امنیتی کنونی را مورد شناسایی قرار دهد.

عنوان: شریعت در فلسفه سیاسی ابن رشد

دوره ۶، شماره ۱۱، بهار و تابستان ۱۳۹۴ - مجله علم و دین

چکیده

مدینه فارابی بر انطباق فلسفه و دین استوار است و بخش عملی دین همان است که کلیاتش در فلسفه عملی بیان شده است. مدینه ابن سینا نیز مدینه‌ای است واقعی که به شریعت پیامبر (ص) تکیه دارد. حال مدینه ابن رشد چه ویژگی‌ای دارد؟ بر چه استوار است و در آن شرع چه جایگاهی دارد؟ در واقع، اگر اساس مدینه فارابی بر تقارن است و اساس مدینه ابن سینا بر شریعت، مدینه ابن رشد بر چه اساس و بنیادی شکل گرفته است؟ در این مقاله با توجه به نظام فلسفی ابن رشد سعی شده است تا به جایگاه شریعت در فلسفه سیاسی او پرداخته شود. این اندیشمندان، با توجه به افق فکری خود یعنی تمدن اسلامی، در شرح جمهوری مدینه فاضله افلاطون را در افق تمدن اسلامی مورد خوانش قرار می‌دهد و پیامبر (ص) را بنیان‌گذار آن معرفی می‌کند. او بین شریعت و قانون انسانی تضادی نمی‌بیند و ضمن این‌که شریعت را در تحقق فلسفه مؤثر می‌پندارد، فلسفه را نیز در چنین جامعه‌ای از فهم شرعی برخوردار می‌داند.

عنوان: بازنمایی تاریخی روند شکل‌گیری سکولاریسم با تأکید بر نقد امکان سکولاریسم اسلامی

چکیده:

سکولاریسم واکنشی در برابر اربابان کلیسا و آموزه‌های تحریف شده دین مسیحیت بود که در دوران معاصر در پاسخ به مسئله دولت‌سازی مدرن، به الگوی نظری تبدیل در برابر حکومت دینی مطرح شده است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ ایده سکولاریسم اسلامی از سوی برخی متفکران ایرانی نیز دنبال شد و حتی مبنای عمل سیاسی نیز قرار گرفت. نظریه سکولاریسم اسلامی تاکنون از جهات بسیاری مورد بررسی و نقد قرار گرفته است. در جوامع اسلامی از جمله ایران افرادی بدون توجه به ماهیت دین مسیحیت و نیز آنچه در غرب اتفاق افتاده، تلاش کرده‌اند، درباره ایجاد یک «جامعه مسلمان سکولار» تئوری پردازی کنند. در اینجا قصد داریم با توجه به تعالیم اسلامی، ضمن نقد نظریه سکولاریسم اسلامی این پرسش بنیادی را مطرح کنیم که آیا سکولاریسم با توحید - به عنوان بنیادی ترین اصل مورد پذیرش مسلمانان - و البته با تعریفی که قرآن از آن دارد، سازگار است؟ در یک ترکیب پارادوکسیکال است و یک فرد «سکولاریسم اسلامی» نتیجه‌گیری مقاله اشاره می‌شود که نمی‌تواند توأمان مسلمان و سکولار باشد؛ چه، گرایش به سکولاریسم و حذف شریعت اسلام از زندگی، اساساً او را از دایره توحید خارج می‌سازد.

عنوان: تأثیر سیاست‌های فرهنگی پهلوی بر بروز بحران هویت زن ایرانی (با تکیه بر نظریه تکوین و تکون هویت ملی ایرانیان)

چکیده:

این مقاله با استفاده از روش تحلیلی تاریخی به تبیین سیاست‌های فرهنگی پهلوی اول در عرصه زنان می‌پردازد و با تکیه بر نظریه تکوین و تکون هویت ملی ایرانیان به دنبال پاسخ به این سؤال است که این سیاستها بر بروز بحران هویت زن ایرانی چه تأثیری داشته است. یافته‌های تحقیق حاکی است به دلیل اینکه لایه اصلی و هسته مرکزی هویت ایرانی بر سه عنصر اسلامی، ایرانی و شیعی مبتنی است و سیاست‌هایی نظیر تقویت روحیه خودناباوری در زن مسلمان، ترویج سبک زندگی غربی (سبک زندگی غیر ایرانی)، ترویج علنی بی‌حجابی، ترویج ولنگاری با تغییر در قانون ازدواج و طلاق در تعارض جدی با هویت زن ایرانی است. به

دلیل غلبه نسبی ساختارهای مبتنی بر الگوی توسعه غربی بر جامعه ایرانی عصر پهلوی اول، در دراز مدت، زن ایرانی را با به هم ریختگی و در نهایت بحران هویت روبه رو کرده است.

کتاب:

- **الف:** اسنادی از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم (جلد اول) - تحمیل پیمان سه جانبه ،اعلان جنگ به آلمان و تصرف اماکن و اموال
- **ب:** اسنادی از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم (جلد دوم) سانسور و مداخله در امور پولی و مالیاتی